

*Släktföreningen
Mats Ersson
Nohrmans
ättlingar*

*Sukuseura
Mats Ersson
Nohrmans
jälkeläiset*

Medlemsblad våren 2013

Släktföreningen Mats Ersson Nohrmans Ättlingar Sukuseura Mats Ersson Nohrmans Jäkeläiset

2013

Föreningenärenden

Yhdistysasiat

Föreningens ordinarie möte hölls på Kotkaniemi gård den 1.8. 2009. Jubileumsåret till åra valdes föreningens tillskyndare samt förste och nuvarande ordförande Folke Hansjons enhälligt till föreningens förste hedersmedlem. Vi gratulerar!

Mötet beslöt att följande ordinarie släktmöte skall hållas i Mora år 2013. Vidare utsågs den nya styrelsen för kommande verksamhetsperiod. Styrelsen består av ordförande, åtta ordinarie medlemmar och fyra suppleanter.

Till ordinarie styrelsemedlemmar valdes följande personer:

Folke Hansjons, ordförande <folke.hansjons@telia.com>

tel. +46703625037

Jutta Aminoff, <jutta.aminoff@pp.inet.fi>

Per Aronson, <peraronsson@mail.se>

Benedict Gestrlin, <benne@mbnet.fi>

Tryggve Gestrlin, <tgestrlin@saunalahti.fi>

Mats Hermansson <mats.hermansson@moraarmatur.com>

Ola Hermansson, <olakoknappargrand@telia.com>

Mikael Norlin, <norlin.mora@telia.com>

Matias Uusikylä <matias.uusikyla@promedia.inet.fi>

Till suppleanter valdes:

Hélène Creutz, Svea Katrin, Margareta Nordin, Ann-Christine Sved

Yhdistyksen vuosikokous pidettiin 1.8.2010 Kotkaniemen kartanolla. Juhlavuoden kunniaksi Folke Hansjons, joka on yhdistyksen alullepanija ja sen toimiva puheenjohtaja valittiin yhdistyksen ensimmäiseksi kunniajäseneksi. Onnittelemme!

Kokous päätti että seuraava sukkokokous pidetään vuonna 2013 Ruotsin Morassa. Lisäksi valittiin uusi hallitus tulevalle toimintakaudelle. Hallituksen muodostavat sen puheenjohtaja sekä kahdeksan varsinaista jäsentä ja neljä varajäsentä.

Varsinaisiksi jäseniksi valittiin seuraavat henkilöt:

Folke Hansjons, puh.joht.<folke.hansjons@telia.com>

tel. +46703625037

Jutta Aminoff, <jutta.aminoff@pp.inet.fi>

Per Aronson, <peraronsson@mail.se>

Benedict Gestrlin, <benne@mbnet.fi>

Tryggve Gestrlin, <tgestrlin@saunalahti.fi>

Mats Hermansson <mats.hermansson@moraarmatur.com>

Ola Hermansson, <olakoknappargrand@telia.com>

Mikael Norlin, <norlin.mora@telia.com>

Matias Uusikylä <matias.uusikyla@promedia.inet.fi>

Varajäseniksi valittiin:

Hélène Creutz, Svea Katrin, Margareta Nordin, Ann-Christine Sved

www.mesn.nu

mora@mesn.nu

Org.nr: 884402 - 1322

Postgiro: 27 38 31-8

Bankkonto i Finland: 157230 - 353466

Årsavgiften 150 kr resp 15 € inbetalas på ovanstående kontonummer.

Det nya lösenordet till hemsidans släktträd kan efter erlagd årsavgift begäras via mora@mesn.nu

www.mesn.nu

mora@mesn.nu

Org.nr: 884402 - 1322

Postisiirto: 27 38 31-8 sekä

Pankkitili Suomessa: 157230 - 353466

Vuosimaksu 150 kr tai 15 € maksetaan ylläoleville tileille.

Kotisivun uuden tunnussanan voi hakea maksun suoritettua sähköpostiosoitteesta mora@mesn.nu

Jubiléer, ättlingar och märkliga möten i Kronolänsman Mats Ersson Nohrmans fotspår

År 1998 var det exakt 300 år sedan kronoläns-mannen Mats Ersson Nohrman gick ur tiden.

Detta väckte då tankar på gångna tiders nära samband mellan ättlingar i Sverige och Finland, dessa två länder, vars historia omfattat mer än 600 år i full gemenskap ända fram 1809.

Året 1998 var också det år, då märkliga kontakter mellan svenska och finska ättlingar ledde till att det följande år, alltså 1999, kunde anordnas ett släktmöte i Mora, vilket också blev upptakten till vår släktförening.

Egentligen bör man gå tillbaka till tidigt 1930-tal, när man talar om märkliga möten. Ett sådant möte ägde rum i Mora-stugan på Skansen mellan ättlingar från de två grenar, som utvecklats dels i Finland genom släktgrenen Segerstråle, dels i Hållamsgården i Färnäs. Mötet har skildrats i boken om Mats Erssons dagboksanteckningar (Sid 7). Mötet kom ofta upp i samtal inom släkten och ledde ständigt till påminnelse om att det fanns avlägsna släktingar med namnet Segerstråle i Finland.

Namnet Segerstråle skulle så småningom bli något av ett lösenord, för att uttrycka sig med en modern term. Vid ett studiebesök på Släktforskar-nas Hus av medlemmar från Helsingfors hade jag tillfälle att fungera som guide och som värd vid en middag. Nu dök plötsligt ett tillfälle upp att nämna namnet Segerstråle och se det resulterade i att jag plötsligt i min hand hade ett papper med ett telefon-nummer. Ganska snart följde ett telefonsamtal rum. Det var Tita Uusikylä, född Segerstråle, dotter till konstnären Lennart Segerstråle som fick bli den nya förbindelse, som sedan genom hennes son Mattias Uusikylä ledde till aktiviteterna 1998.

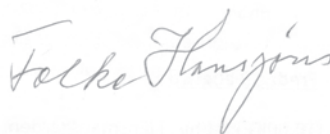
När vi nu samlas på nytt skriver vi 2013 och än en gång kan vi fira ett 300-års jubileum. Det är nämligen 300 år sedan kronolänsmannens första barnbarn, Anders Nohrström föddes. Han följde sin farbror, brukspatronen Henirik Nohrström på Forsby bruk och blev brukspatron på Strömfors bruk. Förutom sitt engagemang i järnbruket blev Anders också känd för att ha upplåtit mark för kyrkan i Strömfors, som f ö än i dag är en viktig kyrka för svenskspråkiga

Borgå stift. (Se sid 156 i boken om dagboksanteckningar!) Kyrkan uppfördes bl a med stöd av en riksskollekt i Sverige och man kan därför anta att även Mora församling en gång i tiden bidragit till att vi än i dag får uppleva gudstjänster på svenska i Strömfors kyrka.

När vi nu tar del den debatt om det svenska språkets ställning, som råder i Finland, känns det angeläget att få påminna om att Strömfors i många avseenden har rötter i Mora. Det känns också angeläget att kunna få påminna om att professor Matti Klinge, som f ö var gäst och föredragshållare vid vårt släktmötet i Strömfors, är den auktoritet som gör sin röst hörd i försvaret både av det svenska språket i Finland och av det historiskt viktiga sambandet länderna emellan. Det känns naturligt att i detta medlemsblad få väcka tanken på att våra finländska vänner kunde lyckas övertala Matti Klinge att i samband med sommarens släktmöte göra ett besök i anfadern och kronolänsmannen Mats Ersson Nohrmans och släktens hemort Mora. Ett anförande av honom skulle säkert få stor uppmärksamhet även i Sverige med tanke på dagens debatt om svenskheten i Finland. Om inte detta är möjligt hopas vi på en artikel i ett kommande nummer av vårt medlemsblad.

När vi nu nalkas sommarens släktmöte i Mora känns det naturligt att få påminna om ytterligare ett jubileum, som berör släkten. Mora lasarett, som nyligen firat sitt 100-årsminne, uppfördes på mark som en gång tillhört länsmansgården. Vid jubileumfesten höll landstingsrådet Karin Stikå-Mjöberg, f ö länsmans- och Hållamsättling ett uppskattat anförande, som vi fått möjlighet att publicera i detta medlemsblad. Karin är den högsta ansvariga för sjukvården i Dalarna och har i dagarna röstats fram som nr 11 av de mest inflytelserika kvinnorna inom svensk välfärd.

**Väl mött på släktmöte i Mora
9 - 11 augusti 2013!**

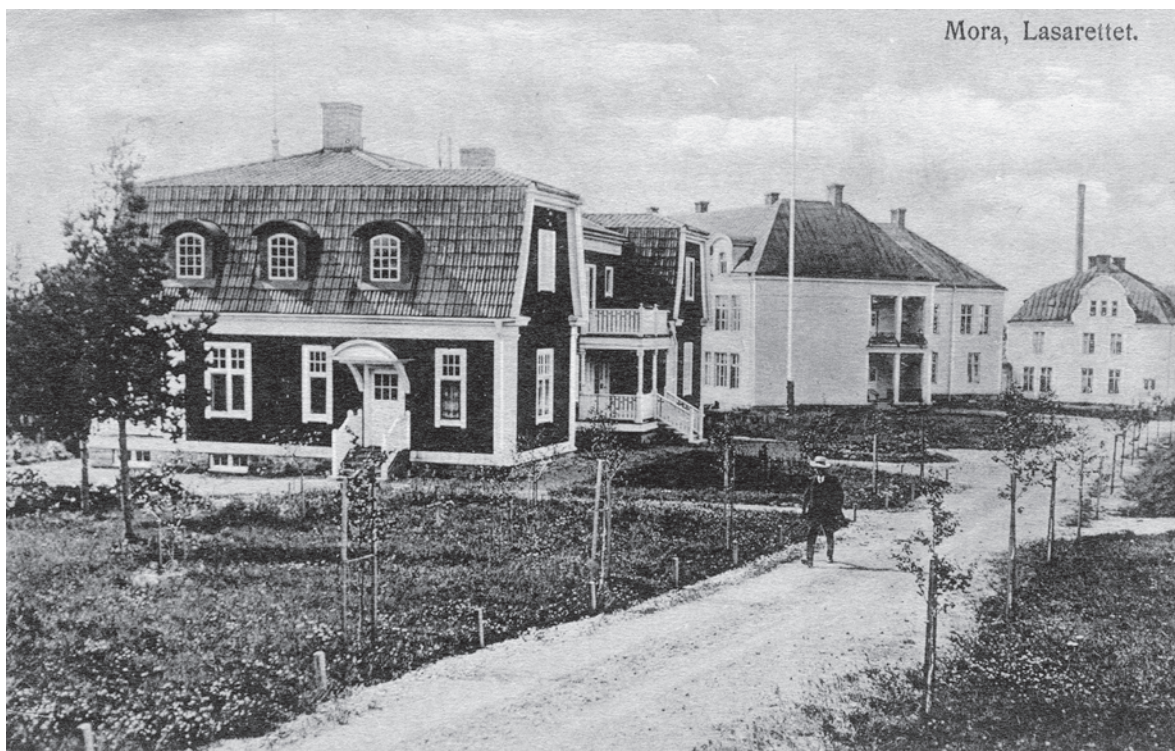
Folke Hansjons, ordförande

Mora lasarett 100 år

Flottbron i Mora- Noret och Länsmansgården med gästgiveriet har under sekler varit centralpunkt för Norra Dalarna. Vid förra sekelskiftet och decennierna däromkring skedde dramatiska förändringar. 1912 nådde förändringarna sin kulmen. En bit upp efter landsvägen mot Orsa reste sig Mora lasarets märkliga byggnader på mark som tillhört Länsmansgården.

Välkomsttal av landstingsdirektör Karin Stikå-Mjöberg vid jubileumsfest 19 oktober 2012

”Vi befinner oss på gränsen mellan två tidevarv, en gräns, så skarpt dragen, att något liknande ej förekommit på århundraden. De lärda bruka benämna de båda tidevarven naturahushållningens tid och penninghushållningens tid, stundom också bondekulturens tid och industrialiseringens tid. Ännu mera betecknande är kanske att kalla den förgångna tiden hemmets, hembygdens och hemarbetets tid och den nya tiden för fabrikenas, handelsbodarnas och bolagsarbetets tid.”

Inför denna celebra skara av gäster, som samlats för att fira Mora lasarets hundraårsjubileum, förstår jag att många förväntar sig en faktafylld historik. Jag har haft åtskilliga funderingar och vänt och vridit på många uppslag. Men jag har insett att alla diagram över detta lasarets utveckling skulle se ganska lika ut, vare sig de handlade om budgetutveckling, antal läkare eller antal patienter, personalomfattning eller vad Ni vill. Det skulle sannolikt bli ett antal diagram, som egentligen inte ger någon minnesvärd information att ta med sig från detta tillfälle.

Medveten om detta, slog det mig att vi i några minuter borde ägna vår uppmärksamhet åt dem, som vid tiden för lasarettets tillkomst eller tiden däromkring inte förunnades att få ta del av lasarettets tjänster, alltså morabor och människor från grannsocknarna i norra Dalarna.

Folklivsforskaren Lars Levander har skrivit om livet i våra bygder, t ex följande viktiga ord om 1910-talet:

Det är mitt i denna omställningstid som lasarettet tillkommer – en tid då människornas liv präglades av hårda villkor, hårt arbete, fattigdom, svält, och alla möjliga andra svårigheter.

Gästgiveriet upphörde och flottbron togs ur bruk. Ny landsvägsbro och järnvägsbro byggdes. Tåg började rulla och då och då dök en bil upp. Skutorna med järnmalm från bruken i Bäcka och Fredshammar trafikerade inte älven längre. Storskiftet medförde ändring av byns karaktär och Siljansågen ropade efter arbetskraft, herrarbeten lockade i Mälardalen med storstaden Stockholm och emigration hägrade.

Men var hittar man i dag kunskap om den tidens människor och deras livsvillkor med inslag av oro och ängslan, vidskepelse, troldom och sägner och liknande. Inte är det i centrala Mora. Nej, man måste ut i byarna och söka bland gamla människor. Moras och andra socknars historia är ju byarnas historia, något som vi i urbaniseringens tidevarv oftast glömmer.

1910-tals vy från Noret med nya lasarettet. Okänd fotograf.

Färnäs byarkiv. Foto Krister Larsson.

Det var, när jag insåg detta, som jag började tänka på min farmor (2) och hennes födelseby Färnäs, en by med månghundraåriga anor, medeltida timmerhus och med ett omvittnat och rikhaltigt intressant byarkiv i sin bygdegård.

Här finns minnesartiklar, dagböcker, protokoll från bystämmor och föreningar och allehanda andra dokument och föremål, som kan ge de upplysningar vi behöver för att teckna några minnesbilder. Här kan man också få hjälp och vägledning av personer, som uppnått tillräckligt hög ålder och som är villiga att dela med sig av berättelser om levnadsomständigheter i gången tid.

Första förlossningen på lasarettets BB (3). Okänd fotograf.

I arkivets fotosamling finner man det fotografi, som senaste tiden fått illustrera tillkomsten av Mora lasarett för 100 år sedan. Här möts vi av de första personerna (3), som fick glädja sig åt den nya förlossningsvården. Men bilden leder oss också till frågan: "Hur gick förlossningar till innan man hade ett lasarett?" Ja, frågan är berättigad, för man ska veta att byarna i Östbygge hade haft sin egen barnmorska med placering i Färnäs långt före lasarettets tillkomst. Vad kan byarkivet berätta om det?

Min farmors svägerska Karin Tidblad- Elin (4), som kom till byn som ung lärarinna några år efter sekelskiftet, har i en berättelse, som för övrigt är publicerad i Mora hembygdslags tidskrift Missmårn 1993. Berättat om Elisabet (Lisa) Bergquist (5), första barnmorskan

Lisa - första barnmorskan i Färnäs. Okänd fotograf

i Färnäs. Här kan man bl a läsa, att "allas vår Lisa" kommit till Färnäs 1897 som nyutexaminerad barnmorska och där ställdes inför stora problem. Plötsligt förstår man detta documents betydelse i den brytningstid, som rådde. Här ett kort utdrag:

"Dessförinnan hade man endast kunnat få hjälp vid förlossningar av någon självlärd kvinna – en jordgumma, så det var inte alltid Lisa var välkommen med allt det nya. Hittills hade det varit vanligt att barnaföderskan skulle hålla till på en säck på golvet, tills barnet var fött och så kom Lisa och ville ha henne i sängen med rena lakan. Det var tur om allt gick normalt för i Mora fanns då ej något lasarett. Det var färdigt först 1912. Händet det dessförinnan att det uppstod komplikationer vid en förlossning, blev Lisa tvungen att efter häst färdas den långa vägen till Falun för att rädda livet på mor och barn."

Men i arkivet finns också litteratur, som kan berätta om de ytterst besvärande förhållanden, som länge var verklighet. Folklivsforskaren Lars Levander har i en skildring om barnavård i Övre Dalarna före förra sekelskiftet verkligen lyft fram de fördomar och sedvänjor, som dåtida barnmorskor hade att kämpa emot. Han berättar bl a att kvinnor, som smorde för ris, fanns här och där i byggena. Om en av de mera kända, en rissmörjerska i Boda, heter det:

"Till henne var tilloppet av hälsosökande så stort, att frånsända kärror brukade stå tätt inte bara inne på hennes gård, utan också på alla tillgängliga tomtplatser i närheten. Sammansättningen av rissmörningen var en dyrbar hemlighet men från Älvdalen kan han berätta att en rissmörjning där innehöll nio hävdvunna ingredienser: aska från spisen, ister, svavel, tjära, silverskrap, tibast, lagerbär, brännvin och divelsträck."

Samtidigt, som man inte kan undgå att göra jämförelser med nutida köer och garantitider m m, känns det i detta sammanhang dock viktigt att låta slutsatser i hans avhandling få framträda i ännu ett par citat:

"De allra flesta dragen i den barnavård, som här skildrats, skulle nog kunna återfinnas i vilket landskap som helst, mycket av stoffet är rent internationellt",

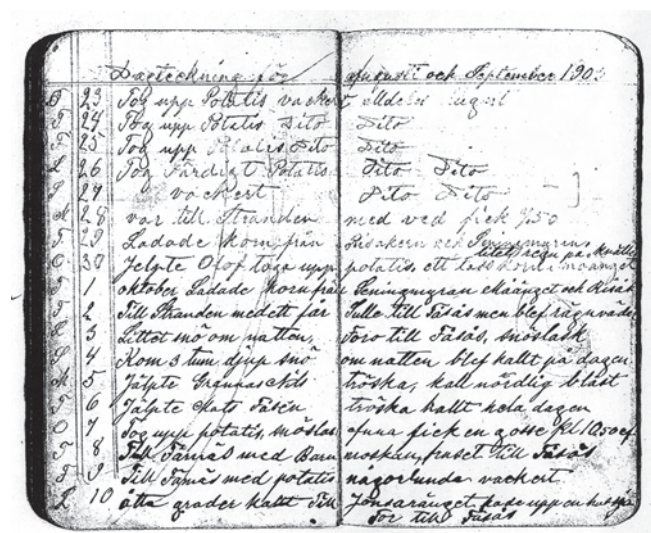
eller,

"Men vi behöver endast gå ett eller annat århundrade tillbaka i tiden för att träffa på den fullkomligt orationaliserade vården av barnen även på slotten, i städernas rika borgarhem, ja till och med hos professorsfamiljerna i universitetsstäderna."

Den färnäsbo (6), som visar byarkivet, kan berätta att han var en av de sista, som förlöstes av Lisa, som hade sin sista förlossning den 22 oktober 1929. Men han visste också att berätta om hur hans föräldrar i ängslan för sin lille son tog en rissmörjerskas tjänster i Nittsjö så sent som på 1930-talet.

Visst finns det mycket att begrunda, när man börjar ana hur folk har haft det och vad modern hälso- och förlossningsvård har betytt. Man känner behov av att böja sig i vördnad inför gångna generationer.

Att Lisas kamp för drägliga villkor gav resultat, det finns åtskilliga bevis på. En dagbokssida (7) kunde också berätta om en födelse i Fåsås fäbod 1903.

Ur Hansjons Nils Larssons dagbok Foto: Krister Larsson

Här kan vi läsa följande för 7 oktober 1903: *"Tog upp potatis, snöslask. Anna fick en gosse kl 10.50. Till Färnäs med barnmorskan. Fruset i Fåsås"*

Den muntliga berättelse, som kompletterar dagboksinnehållet, vittnar om att farmodern (8) alltid varit angelägen om att betona att man även i fäbodarna hade infört bruket av lakan. Vår sagesman kunde också berätta att hans far, den nyfödde pojken (9), var den första av tre söner som överlevde sin första födelsedag och för övrigt den näst siste som föddes i Fåsås fäbod. Pojkens moder hade alltså fått uppleva två fall av plötslig spädbarnsdöd redan innan hon var 25 år fyllda.

Den lilla sonen fick fler upplevelser, som är värda att notera. Efter drygt 50 år var han under många månader med om uppförandet av det nya lasarettet och kunde berätta att han avdelades att montera alla fönster på det nya lasarettet. Men helst berättade han om en märklig

upplevelse som 11-åring, även detta en händelse i Fåsås, nu återgiven av sonen:

"Farfar hade drabbats av lunginflammation och låg svårt sjuk i Fåsås. Goda grannar hade hämtat doktor Helling (10) med hästskjuts, som därmed gjorde ett av sin läkargärnings tidiga hembesök, något att tänka på för alla våra nuvarande läkare. Efter omvårdnad av den sjuke skjutsades doktorn med hästskjuts på en slingrig skogsväg ner till Fu, där doktorn skulle ta kvällståget till Mora. Plötsligt upptäcktes att doktorn glömt stetoskopet och nu blev goda råd dyra. Elvaåringen fick springande försöka hinna ifatt hästskjutsen, men inte förrän nästan framme i Fu hann han ifatt hästskjutsen. Hur skulle en elvaåring ha upplevt en liknande insats i dag, om nu någon skulle komma på att en elvaåring ensam skulle få ett liknande uppdrag".

Att det förekom förlossningar uppe i fäbodarna i gången tid var inte särskilt ovanligt. Ofta stannade man på fäboden till sent inpå hösten och ibland t o m över jul. Man ville nämligen utnyttja det foder man fått på slogarna, innan man flyttade hem till byn. Den lille pojken, som föddes i Fåsås fick t ex vara med om sin första jul i Fåsås.

Träskål från Bertalsgården i Älvdalsåsen. Foto: Älvdalsåsens Släkt- och hembygdsförening

En märklig historia om barnafödande i fäbodsammanhang skildras i en artikel i Älvdalsåsens hembygds- och släktförenings medlemstidning Släkt och hembygd 1989, vars innehåll kan återges här.

Träskålen med bomärke från Bertalsgården i Älvdalsåsen är starkt förknippad med en märklig förlossning. Bertals Anna Olsdotter (11) var på hemväg från Kolmarks fäbod men måste stanna upp på sin vandring och under en tall föda sonen Olof. Efter en stund lär hon ha tagit sonen i sitt förkläde och fortsatt vägen hemåt. Väl framme i Gamtbodarna blev hon och barnet omhändertagna av fäbodfolket. Där tvättades sonen i just den skål, som tillhört Bertalsgården.

Men nu åter till doktor Helling.

Han fick göra många tågresor för vård av sjuka, t ex under tiden för spanska sjukan. I en nedteckning, som återgavs i Missmårn 1988, berättar Karin Tidblad-Elin bl a följande om Hellingens tågfärder:

Anhalten i Färnäs 1910 Okänd fotograf

"Vid den tiden fanns det i Mora endast en provinsialläkare samt två läkare på lasarettet. Dessa kunde ju inte alls räkna till för att ge hjälp åt så många sjuka. De fick nu arbeta både dag och natt, likaså församlingens diakonissa. Många minns säkert doktor Helling, som, fast han jämte en underläkare hade ansvaret för lasarettet, under sena kvällar, ja, ända in på nätterna, åkte omkring på sjukbesök. Förtroendet för honom var stort och de flesta vände sig helst till honom.

Tåget söderifrån anlände till Mora först kl 10 på kvällarna. I regel var då många samlade nere vid Färnäs anhalt. En kväll befann jag mig där. Det var då alldeles kolmörkt och man kunde ej urskilja de väntande. Tåget kom och stannade och någon steg av. Då hördes en röst: "Här är doktor Helling. Är någon här för att möta mig? Jag ska först till Stark (12)." (Stark svävade då mellan liv och död.) "Jo, jag är här med hästen" svarade en röst. Doktorn kom då från Garsås och skulle i den sena kvällen hinna med flera sjukbesök i Färnäs. Detta kunde ej gå i längden. Därför ordnades det att Färnäs fick en egen läkare, förmodligen en medicine studerande. Denne fick bo hos Lisa, byns barnmorska och allt i allo, då det gällde sjuka".

Man kan inte undgå att man får funderingar över hur Helling orkade med sin svåra uppgift. Säkert betydde de uppskattningar han fick för all sin omsorg, som han visade de sjuka, väldigt mycket. Så småningom kunde han också njuta uppe i sin stuga på Fulåbergs fäbod, en gåva av tacksamma vikabor. I artikeln om spanska sjukan kan man också läsa om en del kvinnors insatser i några av byns gårdar i kampen mot den fruktade spanska sjukan. Man kan bl a läsa följande:

"I Elin-gården insjuknade ingen, trots att dottern Maria (11), då något sjukvårdskunnig, var dag besökte sjuka som hon vårdade" eller "Lärarinnan Helena Kings (13), själv född och uppväxt i Färnäs, hade fyra syskon med familjer, som insjuknat. Hon besökte dagligen sina sjuka syskon, skötte deras djur och uträttade de nödvändigaste göromålen i hemmen. Hon höll sig frisk hela tiden."

Ållås Anna (15). Foto: Krister Larsson

En annan kvinnogärning skildras med följande tänkvärda ord:

"En som uppoffrade sig till det yttersta var Ållås-Anna (15). Hon brukade hjälpa till med att tvätta kläder. Man såg henne om morgnarna komma springande till någon gård för att ta hand om deras tvätt. Att tvätta kläder var då ett hårt arbete. Några tvättstugor fanns i regel ej, inte ens rinnande vatten. Ofta måste hon under kalla dagar utföra sitt arbete ute bredvid en brunn eller om möjligt inne i en ladugård, där det visserligen kunde finnas en öppen spis, men vattnet måste bäras in. Hon har senare berättat, att hon på de blötlagda kläderna fann gula klumpar, som hon trodde var kristidens dåliga såpa. Det var ej såpa, det var delar av lungor som hostats upp. Denna Ållås-Anna förblev frisk och utförde sitt så nödvändiga och hårda arbete utan att tröttna och ge upp. En hjältinna i det tysta."

Protokoll i Färnäs byarkiv. Foto: Krister Larsson

Men det finns också intressanta protokoll från gångna tider som berättar om byns gemensamma ansvar för sjukvård. Några av dessa bystämmobeslut från slutet av förra seklet ger oss anledning till jämförelser med nutid, något som kanske borde leda till eftertanke och bidra till en lugn politisk ton!

1884-05-22: Som det torde vara bystämman bekant att Brygt Per Andersson vistas i sjukstugan i Mora för vårdande av den sjukdom som förorsakar honom oförmåga att arbeta så frågas härmed om byamännen ha något att invända emot att han sändes till något större sjukhus om läkaren tror att det finns något att han blir arbetsför... På förestående lämnar byamännen bifall.

1885-10-31: Beslöts att den sjukvårdsavgift för Bång Lars Larssons son för skjötning i 34 dagar i Mora sjukstuga skall betalas av Färnäs bys fattigkassa

1894-04-28: Begärdes under stämman bidrag av byn till ett nyfött barn, som blivit moderslöst. Till detta barns fader beviljade stämman att från mejeriet så länge det är i verksamhet, under innevarande år erhålla en liter sötmjök dagligen vilken betalas af byns kassa.

1881-04-22:.. och på frågan om ett koppinstrument skall anskaffas på byns vägnar så beslöts att ett koppinstrument skall anskaffas och att kostnaden härför skulle uttaxeras efter mantalsskrivna personer och anskaffas så fort medlen influtit.

1893-01-02: Beslöts att byföreståndaren skulle föranstalta om att anskaffa ett lavemangsinstrument på byns bekostnad och betalas av koppinstrumentkassan.

1884-01-02: Valdes Elin Mats Andersson att bli föreståndare för koppinstrumentet och beslöts att den som skulle begagna detta skall betala 5 öre för varje gång om han är delägare i detsamma och 25 öre för icke delägare.

Visst är det intressant att göra en jämförelse med det man kan läsa om i dagens tidningar om remisser, väntetider och byråkratiskt krångel.

Mitt bland alla bydokument kan man hitta en ask med den intressanta beteckningen "Koppinstrument", en gång i tiden ägd och brukad av Grannas Mats Nilsson (15), farfar till lilla Anna, det först föddbarnet på Mora BB.

Foto: Krister Larsson

Och vad är det som ligger bredvid asken om inte ett gammalt exemplar av Elfdalens Hembygdsförenings skrift Skansvakten från 1920 där artikeln "Åderkalln" visar en intressant bild.

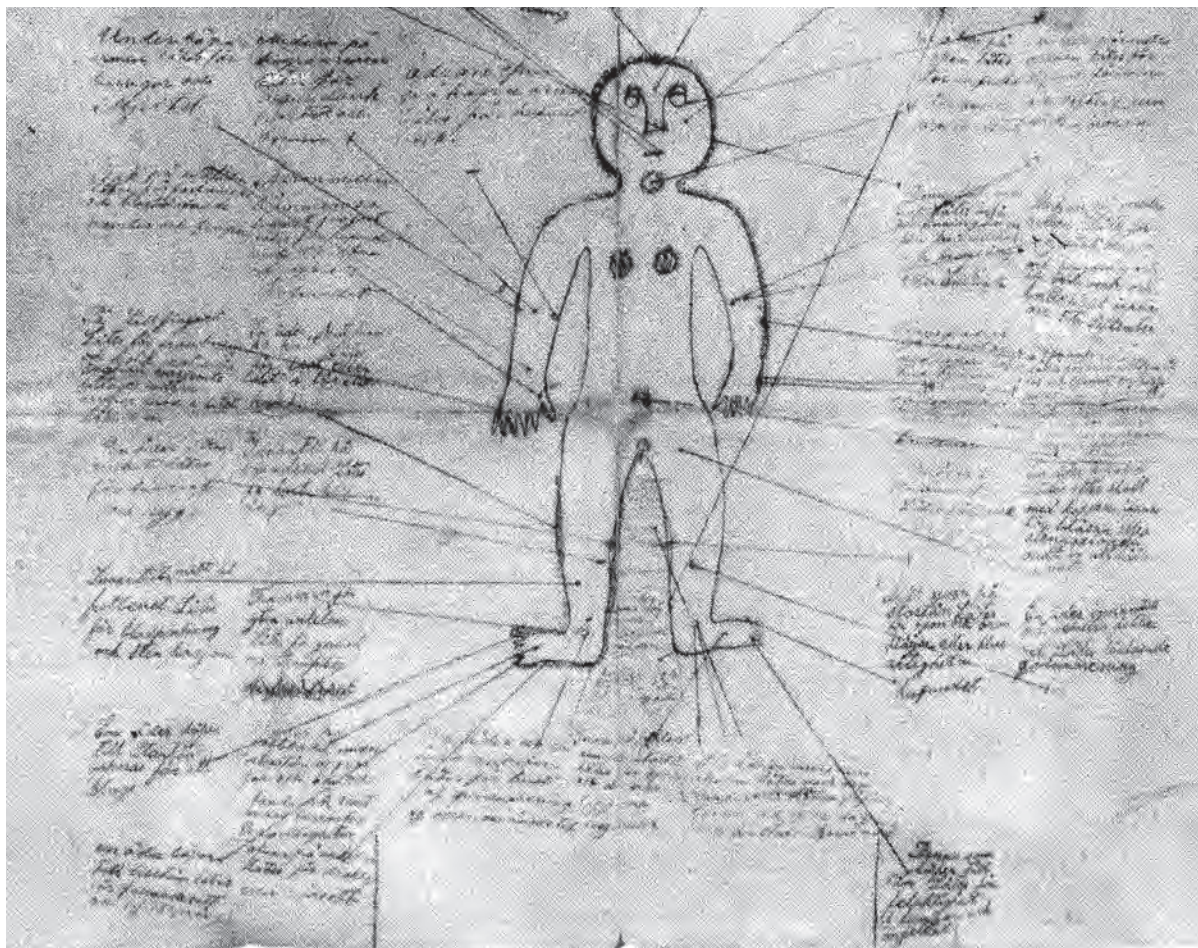

Foto: Elfdalens Hembygdsförening.

Förtydligande text med anvisningar över lämpliga ställen för åderlätning hör till den intressanta bilden. Ett par exempel ur texten får ge oss en liten inblick i det som nu nästan helt fallit i glömska, trots att det lär ha varit i bruk så sent som på 1930-talet.

"På lillfingret låtes för spänd mage och kolik samt mot svår ängslan hvarjämte intages några droppar blod i litet brännvin"

Vilken dunderkur! Och här ännu ett par exempel:

"Innan till på högra benet låtes för bortablifvande qvinnorening. Då ondt är att låta vatten.

En åder i rosen låtes eller skall med koppning öppnas för blåsan eller stenpassion då ondt är att låta vatn."

Uppenbart är att det fanns gynekologiska problem förr också och prostatabesär är inte något nytt heller.

Naturligtvis finns det mycket mer att dra fram i ljust för att visa på hur människor i våra bygder hade det innan vårt lasarett blev verklighet.

Inledningsvis talade vi om bondekultur och industrialisering, de två tidevarven som tävlade om människorna och deras livsvillkor. Nu är vi på väg in i ett nytt tidevarv, som väntas bli präglad av kunskap och artificiell intelligens.

Låt oss sträva efter att kunna förvalta vårt arv så att de kommande hundra åren blir ett nytt lyckosamt tidevarv.

Vi har ju fått en bra start och om hundra år tar man kanske fram en gammal gulnad tidning och läser

Kära medarbetare, aktiva och vänner:
Lycka till på vägen in i ett nytt sekel!

Noter till landstingsdirektörens tal:

1. Karin Stikå-Mjöberg, f. 1956, med rötter i Elingsgården och Övre Hållamsgården i Färnäs samt Stikågården i Morkarlby och länsmans- och gästgivargården i Noret, landstingsdirektör som började sin karriär som sjukvårdsbiträde.
2. Maria Elin –Stikå, (1890 – 1966), Karin Stikås farmor.
3. Det först födda barnet på Mora lasarett, lilla Anna från Färnäs, född 5 juni 1912. Föräldrar: Nils Gustav Matsson, född 4 januari 1888 och hustrun Lassie Karolina Matsdotter född 2 oktober 1887. Bilden tagen samma dag som barnet föddes. Lilla Anna ligger i sin mors knä. Stående från vänster: en barnmorska, Lassie Anders Matsson, bror till modern, samt Johannes Stark, halvbror till modern. Sittande från vänster: fru Stark, lasarettsläkaren Emanuel Landelius, den lilla flickan, som står bredvid den nyblivna modern, är Linnéa Stark, sedermera gift Wohlper, doktorinnan Landelius, sittande och den nyblivna mormodern Elin Kristina (Stina) Ers dotter vid kaffebordet (Anm: Lilla Anna och föräldrarna samt en broder Nils Lennart f. 1916 emigrerade till USA i april 1927)
4. Karin Elin-Tidblad, (1997-1996), hustru till Jannes Elin (1884-1949)
5. Elisabet (Lisa), Bergqvist- Johansson (1873-1935), hustru till Hållams Anders Johansson (1875-1940)
6. Folke Hansjons, f. 1929, med rötter i övre Hållamsgården och Lövgården i Färnäs samt länsmans- och gästgivargården i Noret, fd folkskollärare och yrkesvägledare mm samt ledamot av kulturrådet och värd i byarkivet.
7. Hansjons Nils Larsson (1874-1945), född på gästgivargården
8. Grannas Anna Nilsdotter (1876-1959)
9. Hansjons Johannes Nilsson (1903-1976), född i Fåsås
10. Helling, Edvin, (1873-1951) provinsialläkare och lasarettsläkare (1914-1922, 1928-1935).
11. Bertals-Anna (1732-1814)
12. Johannes Stark (1881-1951)
13. Helena Kings (1887-1953)
14. Hållås-Anna (1894-1982)
15. Grannas Mats Nilsson (1865-1953)

Program

Släktmöte i Mora 9 – 11 augusti

Fredag 9 augusti

10.00 – 13.00 Öppet hus i länsmansgården.

13.00 Incheckning på Mora folkhögskola för dem som beställt logi (Alternativt kl 18.00.)

13.30 Släktmötets öppnande på Andreasgården, kaffe och mingel.

15.00 **En eftermiddag med Anders Zorn i centrum.**

Zornmuseets chef Johan Cederlund och hans medhjälpare hälsar oss välkomna med föredrag, bildspel och guidade visningar av Zorngården och Zornmuseet.

18.00 Återsamling och umgänge på Mora folkhögskola.

19.00 Middag.

20.00 Släktmötesförhandlingar.

Lördag 10 augusti

08.00 Frukost.

08.30 **Busstur** med besök hos hårkullor och korgmakare i Våmhus, besök i vasaloppsbyn Evertsberg med det gamla kapellet, Porfyr- och myrjärnsmuséet i Älvdalen samt levande fäboden Brindberg, där vi intar en enkel fäbodlunch. Om tiden medger avslutar vi bussturen med ett kort besök i Zorns Gopsmor.

17.00 Beräknad hemkomst.

19.00 **Festmåltid** med underhållning.

Söndag 11 augusti

09.30 Frukost.

10.00 – 14.00 Öppet hus på länsmansgården.

10.00 Plats för enskilda aktiviteter, t ex björnparken i Grönklitt, vikingagravar på Sollerön, Tomteland i Gesundabacken.

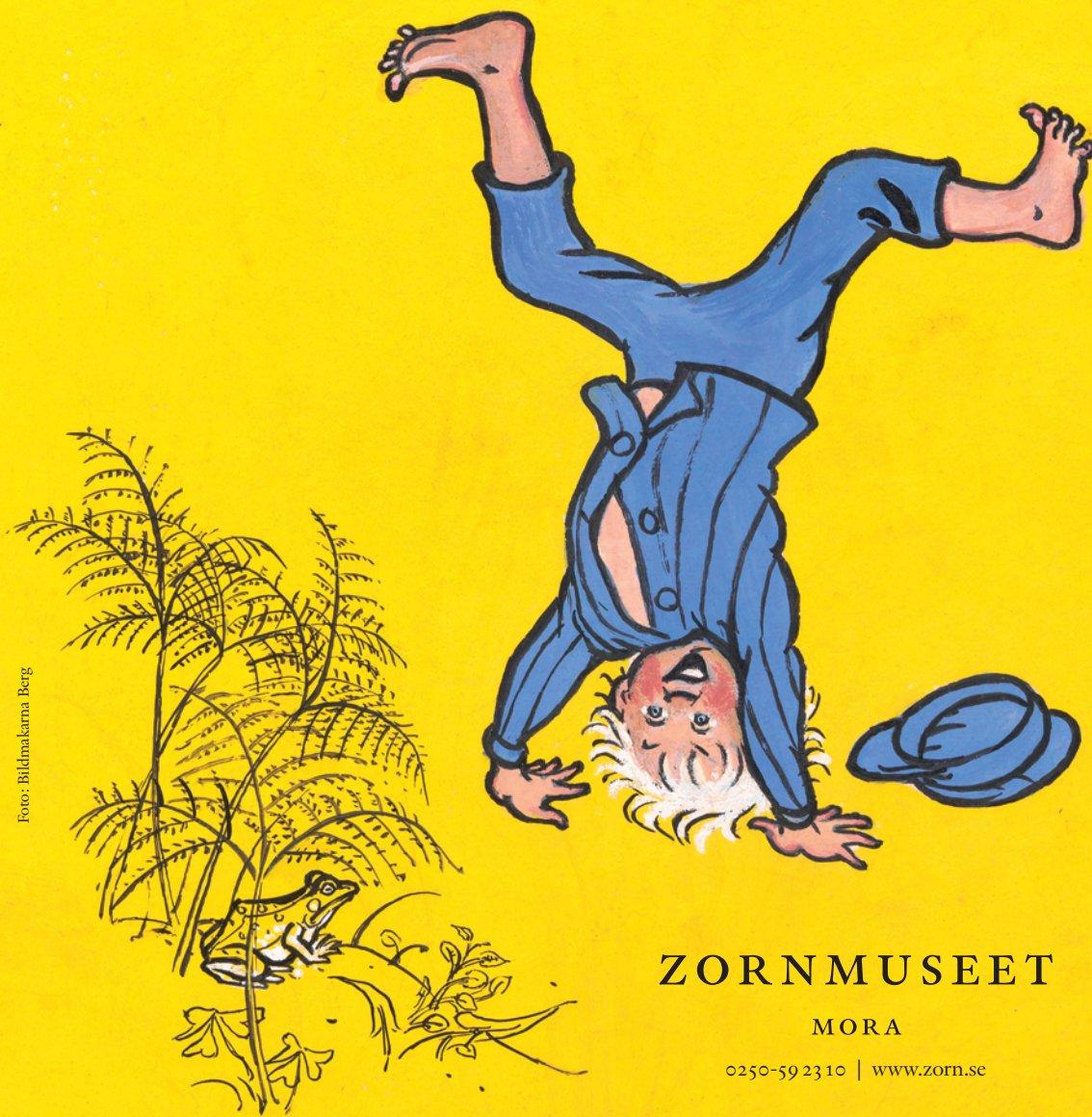
Björn Berg – så mycket mer än Emil

15 maj – 1 september 2013

I år fyller Emil i Lönneberga 50 år. Det uppmärksammar Zornmuseet med en utställning om Emils tecknare, Björn Berg (1923–2008). Ta del av Björn Bergs rika produktion i en utställning som omfattar allt från Emil och Teskedsgumman till reseskildringar och dagsverser, bilder ur Alf Henriksons böcker, scener från Vasaloppet och mycket, mycket annat. Utställningen riktar sig både till barn och vuxna. Som vanligt visas även Anders Zorns alla mästerverk och som vanligt står konstnären och hans hustrus hem, Zorngården, alltid öppet. Välkommen!

PS. För våra yngsta besökare finns en snickerboa att pyssla i.

Foto: Bildmakarna Berg

ZORN MUSEET

MORA

0250-59 23 10 | www.zorn.se